

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Catechismvs, Dat is, De Christelijcke leeringhe/ in
maniere van t'samen-sprekinghe tusschen den Meester
ende den Discipel**

Coster, Franciscus

T'Antvverpen, 1607

Van het Houvvelijck.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39385

gheleert / op dat hy d'andere met woorden ende wercken leere. 3. Verre van alle oncuylschepdt. Want sy ghelouen alle reynighepdt in de wijninghe der Onder-diakens.

M. Hoe oudt moet-men zijn, om de eerste groote wijninghe t'ontfanghen?

D. Men moet in sijn twee-en-twintighste iaer gaen: ende in het drij-en-twintighste / om de tweede t'ontfanghen: ende men moet begonst hebben sijn vijf-en-twintighste iaer / om Priester te worden.

Van het Houwelijck.

M. VVelck is het seuenste H.Sacrament?

D. Het Houwelijck.

M. VVat gaetter ghemeynlijck veur het Houwelijck?

D. Onder-trouwe.

M. VVat is onder-trouwe?

D. Een belofte / waer deur een man ende vrouwe malckanderen belouen ten houwelijcke te nemen.

M. Wat isser van noode tot dese onder-trouwe?

D. 1. Een en sekeren ouderdom: 2. Een en vrien wille / ende consent. 3. Dat-se gheen belofte van supuerhepdt / oft van religieus leuen / ghedaen en hebben / oft van yemanden anders te trouwen.

M. Waer toe verbindt dese onder-trouwe?

D. Om metter daedt te vol-bzenghen dat-men belouet heeft: ende dat doock op de pene van doodsonde.

M. Ver-

M. Verbindt-se oock euen sterck, als sy alleen in't heymelijck tusschen hen-lieden beyden gheschiedt is?

D. Jae sy: want het Concilie van Trenten en heeft hier in niet verandert / ghelijck het van de secrete houwelijcken ghedaen heeft.

M. En can-men van dese verbindinghe niet ontslaghen worden?

D. Jae't: 1. met malckanderen quijt te schelden. 2. met in een Clooster te gaen: want soo haest als de eene t'habijt aen heeft / soo is d'ander gheheel vry. 3. met al dat daer nae ouer-comt / oft kennelijck wozyt / het welck d'onder-trouw belett soude hebben / hadde-men't te veuren gheweten.

M. En is dan dese onder-trouwe oft versekerin-
ghe gheen Houwelijck?

D. Neen't: Ende hier-om en moghen sy / op de pene van dood-sonde / malckanderen niet beken-
nen / oft t'samen vergaderen ghelijck ghehouwde
persoonen.

M. Wat is dan het Houwelijck?

D. Een Sacrament / waer deur / Godt eenen man ende vrouwe vereenicht / tot vermenighful-
dinghe der Christenen in de H. Kercke.

M. Wat isser van noode tot het Houwelijck?

D. 1. Vrijen wille ende consent / sonder van pe-
manden hier toe bedwonghen te wesen. 2. Dat
dese persoonen malckanderen niet en bestaen / tot
het vierde lidt: t'zij in maeghschap / t'zij in swa-
gherschap. 3. Dat-se anders gheen letsel en heb-
ben van wijninghe / gheloften / slavernije / etc.

M. Wordt

M. Wordt het Houwelijk oock belett, deur maeghschap d'welck comt met yemanden ouer de Vonte te heffen, oft den Vormdoeck te verbinden: als, Peters oft Meters?

D. Jae't: om te houwen met den ghenen / die men gheheuen oft verbonden heeft / ende met sijne ouders. Want dit is gheestelijck maeghschap.

M. Wordt oock deur oncuyscheydt het Houwelijk belet?

D. Jae't: soo dat ghy met het maeghschap inden eersten oft tweedē graet / van de ghene die ghy bekennt hebt / niet en meught houwen: als / met haer moeder / suster / dochter / moepe / oft recht-sweer.

M. Hoe wordt het Houwelijk deur dese maeghschappen oft swagherschappen belett?

D. Dat het van gheener weerden en is: ten zij dat sy van den Paus dispensatie vercrjgen: maer die al-soo trouwen / leuen in dood-sonde / ende zijn in den staet van verdoemenisse / ende hunne kinderen en zijn niet wettelijcke / maer bastaerden.

M. Het Houwelijk van Priesters oft Religieusen en is dat niet goedt?

D. Neen't. Want alle gheprofesside Religieusen ende Subdiakenen hebben solennele belofte van repnighepdt ghedaen: ende daer-om en ist gheen Houwelijk / maer sacrilegie / argher dan ouer-spel oft andere hoererije / ende van gheener weerden / ende hun kinderen zijn bastaerden / en hoer-kinderen.

M. Ist niet beter dat de Priester oft Religieus houwe, dan in oncuyscheydt leue?

D. Gheen van beyden en is goedt: daer-om en is d'een niet beter / maer het is meerder sonde / dat sulcks een die met solennele ghelofte Godt ghetrouwt

trouwt heeft/ een huyl-vrouwē oft man trouwe/
dan dat hy in oncuylheyt leue: Ghelijck't ar-
gher is/ dat de ghehouwde man sijn huyl-vrou-
we verlaet/ ende eene andere trouwt / dan dat hy
ouer-spel doet. Want daer is den wille obstinaeter
in't quaedt/ ende meer spijt wordt der huyl-vrou-
wen aen-ghedaen.

M. Moghen sy oock niet houwen die in t'hey-
melijck Gode hun reynigheyt ghelouet
hebben?

D. Neen-ly: maer doen sy't / soo is het houwe-
lijck vast/ nochtans met dood-sonde ghedaen.

M. Magh-men met gheene ongheloouighe
houwen?

D. Neen't. Want die eenen ongedoopten trouwt/
dat houwelijck en is van gheener weerden.
Trouwē hy eenen ketter / die gedoopt is/ soo doet
hy sonde: maer het houwelijck blijft vast.

M. Hoe moet-men tot dit Sacrament gaen?

D. 1. Met goede meyninghe: tot vermeerderinghe
der Christenen / oft om bequamelijcker peggelijc-
ken nae sijn conditie te leuen/ ende Gode te dienen.
2. Daer na wel toe sien niemanden ten houwelijc-
ke te nemen die eenigh beletsel heeft / oft sijns ey-
ghens niet en is. 3. Hem biechten/ ende het H. Sa-
crament des outaers ontfanghen/ veur de bruyd-
loft. 4. Het houwelijck maken / met de Pziesters
benedictie. Want (daer het Concilie van Trente/
aen-gaende dese saecke/ ghepubliceert is) het hou-
welijck van gheener weerden en is / dat niet en
gheschiedt in teghen-woordigheyt van twee oft
drij ghetuyghen/ en sijns eygen Pziesters/ dat is/
des Pastoors/ oft van hen Commissie hebbende.

M. Is

M. Is het consent der ouders oock van noode?

D. Goede kinders en behooren sonder hunne ouders goeden wille / niemanden te trouwen: soo uyt reuerentie / die sy hen schuldigh zijn: soo / om dat sy in de saecken van houwelijcken meer bevaren zijn / ende beteren raedt connen gheuen: soo om dat het houwelijck hen oock aen-gaet / ontfanghende daer mede eenen schoon-sone oft schoon-dochter / die hen by-auonturen moght mis-haghen: Soo ist dan wel recht / dat sy weten wat dochter oft sone sy crijghen. Niet-te-min het houwelijck teghen der ouders wille oft danck gheschiedt / is wettelijck / ende en can niet ontbonden worden.

M. Wat werckt dit Sacrament in de ghene die dat behoelijcken ontfanghen?

D. Ten eersten / het gheeft gratie / om malckanderen eerlijcken te beminnen / ende papselijck te leuen / ende om malckanderen trouwe te bewaren / om kinderen te ontfanghen / ende die in de vzeese Godts op te voeden / ende om alle de lasten des houwelijcks beter te verdraghen. Ten tweeden / het bindt heur soo vast met malckanderen / (alst vol-braght is met het werck des houwelijcks) dat sy van gheen creature veur de doot en connen ontbonden worden.

M. Hoemoeten de ghehouwde perfoonen nae t'houwelijck hen met malckanderen draghen?

D. Sy moeten malckanderen beminnen / ende teeckenen der liefden met woorden ende wercken toonen / trouwe bewaren / ende alle eerbaerhejdt onder-houden: De vrouwe moet haeren man veur haer hoofdt kennen / ende in saken die t'hups
ende

ende goede manieren aen-gaen / ghehoorzaam wesen : ende de man en sal haer niet veur sijn slaue oft maerte hebben / maer veur sijn ghesellinne. Want de vrouwe en is upt s' mans voet niet ghemaeckt / maer upt de ribbe der sijde.

M. Vvat is beter, ende Gode aen-ghenamer, t'Houwelijck, oft de reynigheydt?

D. Sonder twijfel / de reynigheydt : onder de welcken den maeghdom d'alder-beste is / die oock inden hemel een sonderlinghe croone / die-men Aurcola noemt / sal hebben : die niemant en can ghenieten / dan de maeghden alleen.

M. Hoe comt dit?

D. Om dat sy Christus / deur ghelofte van reynigheydt / veur haren bruydegom ghetrouwe hebben. Daer upt comt / ten eersten / dat nae de hoogheydt huns bruydegoms / sy hoogher zijn dan andere menschen : ghelijck de Keyserinne / deur haren man den Keyser / meerder is dan alle Princesen. Ten anderen / dat sy in't rijck Gods hem sullen volghen / al-waer hy gaet : ghelijck de vrouwe recht heeft haren man over-al te volghen.

U Het